

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

- Bodin, Sigvard, *Kyrkogården i Norråla*, Norråla Hembygdsförenings småskrifter nr 12, Söderhamn 1997
- Bodin, Sigvard, *Norråla kyrka, Anteckningar om när kyrkan byggdes 1807-10 samt om senare restaureringar*, Norråla Hembygdsförenings småskrifter nr 11, Norråla 1997
- Borg, Anneli, *Staffans stupa*, slutredovisning, Länsmuseet Gävleborg 2002
- Länsmuseet Gävleborg, ärendearkivet
- Länsstyrelsen Gävleborg, ärendearkivet
- Nisbeth, Åke, *Norråla kyrka*, Hälsinglands kyrkor XII, Uppsala 1962
- Riksantikvarieämbetet, Antikvarisk-topografiska arkivet

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1100-talet	Norråla kyrka byggs med torn i väster, långhus och kor i öster.	Nisbeth, Å. 1962
1200-talet	Koret byggs om och förses med en tornöverbyggnad.	Nisbeth, Å. 1962
1400-1500-talet	Långhuset förlängs väster om västtornet och ett vapenhus uppförs i anslutning till det äldre långhusets sydportal.	Nisbeth, Å. 1962
1600-talet	Nya fönster tas upp och äldre förstoras.	Nisbeth, Å. 1962
1649	Kyrkan får en ny predikstol.	Nisbeth, Å. 1962
1660	En ny korläktare byggs.	Nisbeth, Å. 1962
1744-46	En korsarm tillfogas kyrkan åt norr.	Nisbeth, Å. 1962
1746-50	En korsarm tillfogas kyrkan åt söder.	Nisbeth, Å. 1962
1747	De medeltida valven rivs och ersätts med nya, anpassade till den nya norra korsarmen.	Nisbeth, Å. 1962
1749	Ett bårhus uppförs på östra sidan av kyrkogården.	Bodin, S. 1997
1750	Det västra tornet får en ny rundare huv.	Nisbeth, Å. 1962
1761	Vapenhus byggs i anslutning till ingångarna i norr och väster.	Nisbeth, Å. 1962
1762	Kyrkan får en ny orgel.	Nisbeth, Å. 1962
1783	Kyrkan får en ny altartavla.	Nisbeth, Å. 1962
1807	Kyrkan eldhärjas och rivs till största del därefter, endast den nedre delen av tornet i öster sparas för att utgöra murar i den nya sakristian. Ritningar till en ny kyrka utarbetas av länsbyggmästare J C Loëll. Dessa omarbetas i detaljutformningen av F M Piper vid Överintendentämbetet medan planlösningen förblir densamma.	Nisbeth, Å. 1962
1808-10	Norråla nya kyrka byggs. Bl.a. tunnvalvs kyrkorummet och inreds i en nyantik stil med altarpredikstol i koret.	Nisbeth, Å. 1962
1816	Norråla nya kyrka invigs av ärkebiskop L A Lindblom.	Nisbeth, Å. 1962
1818-22	Kyrkan får en ny läktarorgel. Fasaden ritas av arkitekt S Enander och orgeln byggs av E Nordquist.	Nisbeth, Å. 1962
1826	Takkonstruktionen kompletteras med sex nya takstolar. Kyrkans fasader putslagas.	Bodin, S. 1997
1829	Gravbyggnaden på kyrkogårdens sydöstra del över biskop Staffan,	Nisbeth, Å. 1962

	”Staffans stupa” uppförs på samma plats som tidigare gravbyggnader i trä.	
1837	Takkonstruktionen kompletteras med ytterligare 20 bjälkar.	Bodin, S. 1997
1856	”Staffans stupa” byggs om och får sin nuvarande utformning.	Nisbeth, Å. 1962
1862	Kyrkans läktarorgel byggs om.	Nisbeth, Å. 1962
1870-72	Kyrkogården utvidgas.	Bodin, S. 1997
1879	Kyrkans spåntak byts ut mot plåt.	Bodin, S. 1997
1902-03	Kyrkan renoveras efter förslag av E Hjelm och C Möller. De slutna bänkkvarteren byts ut mot dagens öppna, altarordningen förändras, golvet byts ut, den fasta inredningen får en ny färgsättning och kyrkorummet får dekorativa målningar, och koret får glasmålningar i öster. På långhusets norra sida byggs ett pannrum vilket medför att kyrkans norra entré muras igen.	Nisbeth, Å. 1962 Bodin, S. 1997 RAÄ, ATA
1931	De två bänkraderna närmast koret tas bort och korets upphöjda golv byggs till på deras tidigare plats.	RAÄ, ATA
1937-38	Kyrkogården utvidgas åt norr.	Bodin, S. 1997
1938	En likkällare uppförs på den åt norr utvidgade kyrkogården.	RAÄ, ATA
1939	Kyrkan restaureras efter förslag av arkitekt Einar Lundberg med målet att återställa en del av det ursprungliga utseendet. Bl.a. avlägsnas kyrkorummets dekorativa måleri från 1902-03 och bänkarna målas om. Centralvärme installeras. Byggmästare är E Frisk, Hudiksvall.	Nisbeth, Å. 1962 Länsmuseet, ärendearkivet Bodin, S. 1997
1946	Ett bränsleintag till kyrkans pannrum via en kulvert från vedboden på kyrkogården byggs.	RAÄ, ATA
1958	Kyrkan får en kororgel.	Nisbeth, Å. 1962
1968	Kyrkogården utvidgas åt nordost efter förslag av arkitekt S I Lind. Kyrkan fasadrenoveras med dåligt resultat och putsavfall inom ett fåtal år.	Länsstyrelsen, ärendearkivet Bodin, S. 1997
1972-73	Kyrkan renoveras återigen med målet att återställa det ursprungliga utseendet. Denna gång efter förslag av arkitekt W von Gerber. Under läktaren inrättas wc, förberedelserum och garderober. Den ursprungliga predikstolskorgen återmonteras, interiören målas om, ett fåtal bänkar tas bort och läktarorgeln renoveras. Nytt värmesystem och ny belysning installeras.	Länsmuseet, ärendearkivet Bodin, S. 1997 RAÄ, ATA
1989	Minneslund anläggs på kyrkogården nordost om kyrkan.	Länsmuseet, ärendearkivet
1995	Kyrkan renoveras utvändigt. Fasaderna putsas, fönster och lanternin målas och viss plåt byts ut. Vapenhuset avfärgas även invändigt. Även grindstolparna putsas och avfärgas.	Länsmuseet, ärendearkivet
1996	Kyrkogården utvidgas åt öster och nordost.	Länsstyrelsen, ärendearkivet
2002	Brand- och inbrottslarm installeras i kyrkan. ”Staffans stupa” renoveras ut- och invändigt, putsen repareras och avfärgas, enstaka delar av plåttaket byts och taket målas i sin helhet.	Länsmuseet, ärendearkivet Borg, A. 2002